

Beetsterzwaag Diaconie Armenhuis Hoofdstraat 79

Schuin tegenover het huidige gemeentehuis, het in 1824 gebouwde en in 1858 verhoogde Lycklamahuis, staat het opvallende Diaconie Armenhuis, nummer 79 in de Hoofdstraat. Tussen de twee verdiepingervensters zit een gedenksteen die vermeldt: 'Diakonie Armenhuis. Herbouwd en vergroot in het jaar 1854, door den WelEd-Geb. Heer Mr. Joh. Luden Anthz. Ter nagedachtenis aan zijne echtgenootte Vrouwe Ypkjen Hillegonda baronesse van Lynden overl. 29 October 1851'. Ypkjen Hillegonda was een dochter van de grietman van Opsterland, Frans van Lynden. Zij was in Pau, bij de Franse Pyreneeën, overleden en haar gebalsem-

Het diaconiearmhuis aan de Hoofdstraat, in 1854 vernieuwd op particulier initiatief

de lichaam is per schip naar Beetsterzwaag teruggebracht en bijgezet in de grafkelder in Oudbeets. Zij was dus een telg uit een van de belangrijkste van de vele adellijke en patriottische families die zich in Beetsterzwaag hadden gevestigd en die zich naar eeuwenlange traditie ook van filantropische taken kweten. De van Lyndens resideerden in het grote buiten Lyndenstein aan de andere, westelijke flank van het streekdorp.

Het Armenhuis is aan het begin van de negentiende eeuw gesticht en was een langgerekt pand met een vrij smal front aan de Hoofdstraat, geflankeerd door twee stegen. Het wo-

Achter het hoge front staat de vleugel met de armenkamers

gewoonlijk bewoond door twaalf tot twintig minvermogenden. In 1854 is het vernieuwd en vergroot. Dat heeft niet alleen gestalte gekregen door een representatieve voorbouw, maar waarschijnlijk is het gebouw toen ook vergroot, in lengte ongeveer verdubbeld. In de steun is te zien dat het voorste gedeelte van het gebouw is gemetseld van een gele baksteen met opmerkelijk veel roze gemêleerde, het zogenoemde appelbloesem materiaal en het achterste gedeelte van een gele, wat hardere soort. Aan beide zijden staan enkele deuren en opmerkelijk hooggeplaatste vensters. Het pand is aan de noordelijke achterzijde afgesloten met een topgevel voorzien van een venster, een groot luik, waarschijnlijk voor de turfberging op zolder, en een hoekschoorsteen.

In 1854 is het ruim twee traveeën diepe front vernieuwd. Dit kreeg een representatieve, neoclassicistische uitdrukking. De partij is in twee bouwlagen gemetseld van roodbruine maaiansteen. De voorgevel kreeg forse hoekpilasters die op de begane grond vlak zijn en bij de verdieping verdiepte spiegels kregen. Basemen-

ten en kopstukken zijn van hardsteen en ook een dorpellijst die de bouwlagen scheidt, is van dit materiaal. De toegangsdeur zit in de zijgevel; in de voorgevel staan rondboogvensters. Beneden zijn het twee gepaarde kleine stellen; op de verdieping twee zeer grote exemplaren. Na een segmentboog in het metselwerk wordt de gevel voor het flauwe zadeldak afgesloten door een dakrand met een rondbogenreliëf. In stijl komt het Diaconie Armenhuis sterk overeen met de herenhuizen en buitens die de goeden in de negentiende eeuw in Beetsterzwaag stichtten; aan het formaat en de ingebouwde ligging is te zien dat het voor een volstrekt andere functie is gebouwd.

Het voorste gedeelte is al sinds lang in gebruik als woonhuis en de achterbouw, het eigenlijke armenhuis, is als 'Ons Huis' in gebruik bij onder meer de plaatselijke historische vereniging.